

KLASA: UP/I-344-01/22-03/05
URBROJ: 376-05-1-23-13
Zagreb, 20. srpanj 2023.

Na temelju članka 102. stavka 3. Zakona o elektroničkim komunikacijama (NN br. 76/22) u postupku izmjene Standardne ponude Hrvatskog Telekom d.d. za uslugu veleprodajnog visokokvalitetnog pristupa, Vijeće Hrvatske regulatorne agencije za mrežne djelatnosti je na sjednici održanoj 20. srpnja 2023. donijelo

ODLUKU

- I.** Trgovačkom društvu Hrvatski Telekom d.d., Zagreb, Radnička cesta 21, OIB: 81793146560 nalaže se ukinuti uslugu Data centar povezivanje te izmijeniti Standardnu ponudu Hrvatskog Telekom d.d. za uslugu veleprodajnog visokokvalitetnog pristupa na način da se briše Dodatak 16. „Uvjeti korištenja veleprodajne usluge Data centar povezivanje“.
- II.** Trgovačkom društvu Hrvatski Telekom d.d. nalaže se najkasnije u roku od 8 dana od primitka ove odluke objaviti na svojim Internetskim stranicama te u roku od 15 dana od primitka ove odluke početi primjenjivati Standardnu ponudu Hrvatskog Telekom d.d. za uslugu veleprodajnog visokokvalitetnog pristupa s ugrađenim izmjenama iz točke I. izreke ove odluke. U ostalim dijelovima Standardna ponuda Hrvatskog Telekom d.d. za uslugu veleprodajnog visokokvalitetnog pristupa ostaje nepromijenjena.
- III.** Svi ugovori o korištenju usluge Data Centar povezivanje sklopljeni do dana stupanja na snagu ove odluke ostaju na snazi i provode se sukladno uvjetima iz tih ugovora.
- IV.** Trgovačkom društvu Hrvatski Telekom d.d. nalaže se prije ponovnog početka pružanja maloprodajnih usluga Hybrid Cloud Basic (Brzina voda 6 Mbit/s), Hybrid Cloud Standard (Brzina voda 20 Mbit/s), Hybrid Cloud Extra (Brzina voda 75 Mbit/s), Hybrid Cloud Extra Plus (Brzina voda 100 Mbit/s), Hybrid Cloud Total (Brzina voda 200 Mbit/s) te Hybrid Cloud Gold (Brzina voda 10 Gbit/s) ili nekih drugih sličnih maloprodajnih ponuda, definirati uvjete korištenja za novu veleprodajnu uslugu koja će omogućiti tehničku i ekonomsku replikaciju navedenih maloprodajnih usluga.
- V.** Uvjete korištenja iz točke IV. izreke ove odluke Hrvatski Telekom d.d. je obavezan, objaviti u Standardnoj ponudi Hrvatskog Telekom d.d. za uslugu veleprodajnog visokokvalitetnog pristupa najmanje 30 dana prije početka pružanja maloprodajnih usluga iz točke IV. izreke ove odluke.

- VI. Ukidaju se privremena rješenja Hrvatske regulatorne agencije za mrežne djelatnosti KLASA: UP/I-344-01/22-03/05, URBROJ: 376-05-01-22-01 od 21. listopada 2022. te KLASA: UP/I-344-01/22-03/05, URBROJ: 376-05-1-23-11 od 6. travnja 2023.

Obrazloženje

Hrvatska regulatorna agencija za mrežne djelatnosti (dalje: HAKOM) zaprimila je 15. srpnja 2022. zahtjev za izmjenom cijena usluge Data centar povezivanje iz Dodatka 16. Standardne ponude Hrvatskog Telekom d.d. (dalje u tekstu: HT) za uslugu veleprodajnog visokokvalitetnog pristupa (dalje u tekstu: Standardna ponuda), a nakon što je HT zaprimio Odluku HAKOM-a od 30. lipnja 2022. vezano za sporove oko uvjeta korištenja veleprodajne usluge Data centar povezivanje (dalje: DC povezivanje) u kojoj se navodi kako su Terrakom d.o.o. odnosno Akton d.o.o. ispravno tumačili odredbe Standardne ponude i uvjete korištenja veleprodajne usluge DC povezivanje, odnosno kako HT treba omogućiti operatorima korištenje usluge DC povezivanje za potrebe prijenosa podataka stalnom vezom.

Naime, pred HAKOM-om su u ožujku 2022. pokrenuti regulatorni sporovi radi navodne promjene tumačenja i primjenjivanja Uvjeta korištenja usluge DC povezivanje, a bez provedenog postupka izmjene Standardne ponude. U tom je sporu HAKOM naložio HT-u “da nastavi pružati usluge DC povezivanja i realizirati sve zahtjeve u skladu sa važećom Standardnom ponudom te dodatka 16. Uvjeta korištenja HT veleprodajne usluge Data centar”.

Nakon zaprimljene Odluke HAKOM-a HT je uputio zahtjev za izmjenom cijena u Standardnoj ponudi. HT smatra da je odlukom o cijenama na tržištu veleprodajnog visokokvalitetnog pristupa cijena usluge DC povezivanje iznimno snižena i ne osigurava povrat troškova te da predviđena potražnja i količina u *bottom up* troškovnom modelu ne odgovara stvarnoj potražnji – potražnja za linkovima je porasla više od tri puta, a ukupni *bandwidth* više od osam puta u odnosu na stanje u modelu iz 2020.

Nakon što je zaprimio obavijest HT-a o zahtjevu za izmjenu cijene za uslugu DC povezivanje, HAKOM je od HT-a zatražio dodatne informacije o potražnji usluga visokokvalitetnog pristupa. HT je dostavio tražene podatke iz kojih proizlazi da je ukupna potražnja za uslugom DC povezivanje u razdoblju od kolovoza 2021. do lipnja 2022. izražena u kapacitetima u Mbit/s porasla više od 163%, dok je istovremeno potražnja svih ostalih veleprodajnih usluga temeljenih na Ethernet tehnologiji u istom razdoblju porasla za 8,51%. Ovakav značajno brži rast potražnje za uslugom DC povezivanje koja ima značajno nižu cijenu od ostalih veleprodajnih usluga visokokvalitetnog pristupa koje se temelje na Ethernet tehnologiji onemogućuje pravednu nadoknadu stvarnih troškova koje HT ima prilikom pružanja reguliranih veleprodajnih usluga visokokvalitetnog pristupa, što nije u skladu s regulatornom obvezom troškovne usmjerenosti cijena koja je određena HT-u.

Imajući u vidu navedeno, HAKOM smatra kako ovakvo povećanje potražnje za uslugom DC povezivanje u odnosu na ostale usluge visokokvalitetnog pristupa dovodi do nemogućnosti pravedne nadoknade stvarnih troškova HT-a što nije u skladu s regulatornom obvezom troškovne usmjerenosti veleprodajnih cijena i što može dovesti do poremećaja na tržištu. Zbog svega navedenog HAKOM je pokrenuo postupak izmjene Standardne ponude te dana 21. listopada 2022. donio rješenje kojim se, do okončanja postupka, određuje prestanak ugovaranja novih veleprodajnih usluga DC povezivanje iz Standardne ponude.

HAKOM je 24. studenog 2022. objavio javni poziv za dostavu komentara i prijedloga u postupku izmjene Standardne ponude. Komentare i odgovore na pitanja postavljena na javnom pozivu su dostavili slijedeći operatori: AKTON, Eco Net, Pro-ping, Terrakom, A1 i HT.

AKTON, Eco Net i Terrakom navode kako je usluga DC povezivanje jedna od rijetkih usluga koja omogućava nuđenje konkurentnih cijena na tržištu kako poslovnim korisnicima tako i za proširenje vlastite mreže te smatraju kako usluga DC povezivanja omogućuje malim, alternativnim operaterima sa ograničenim investicijskim sredstvima, pružanje kvalitetnih usluga na cijelom području RH te kreiranje ponuda koje mogu konkurirati maloprodajnim uvjetima HT-a.

Pro-Ping i A1 smatraju kako je potrebno jasno definirati uvjete korištenja postojećih Ethernet usluga te definirati eventualne različitosti među postojećim uslugama koje bi rezultirale različitim cijenama za usluge koje se pružaju putem iste tehnologije. Mišljenja su da treba definirati realne cijene na Ethernet razni za operatore kako bi potakli rast i razvoj telekomunikacijskog tržišta u RH. Ističu da neke usluge, na Ethernet razini pristupa, treba spojiti i prilagoditi cijenama međunarodnog tržišta prijenosa podataka. Smatraju da je potrebno definirati funkcionalnosti usluga i realno definirati cijene, jer nema opravdanja da slične ili čak identične, samo drugačijeg naziva i tumačenja, usluge imaju različite cijene i naknade, a za njihovu realizaciju se koriste isti vodovi, oprema i sl.

HT smatra kako se usluga DC povezivanje s tehničke strane ne razlikuje od vodova i mreža koje se pružaju kroz ponude Carrier Ethernet, Data paketa ili osnovne standardne ponude, stoga smatraju kako ne postoji niti jedan razlog da u slučaju odsustva nuđenja usluge DC povezivanje dođe do narušavanja tržišnog natjecanja. HT navodi kako bi operatorima i dalje nudio, s tehničke strane, istovjetnu uslugu (Ethernet linija/mreža) putem koje bi isti mogli i dalje sudjelovati u tržišnoj utakmici.

Nastavno na komentare s javnog poziva u postupku izmjene Standardne ponude, HAKOM je dana 13. veljače 2023. od HT-a zatražio očitovanje o razlozima uvođenja veleprodajne usluge DC povezivanje, je li HT počeo pružati uslugu DC povezivanje kao odgovor na zahtjev operatora korisnika ili samostalno, a u oba slučaja HAKOM je tražio dostavljanje dokumentacije koja to potvrđuje. Dodatno HAKOM je zatražio očitovanje HT-a kako obrazlaže značajno niže cijene usluge DC povezivanje, a koju je HT sam definirao u svojoj komercijalnoj ponudi, u usporedbi sa cijenama drugih veleprodajnih usluga visokokvalitetnog pristupa koje se temelje na Ethernet tehnologiji te očitovanje o pružanju maloprodajne usluge Hybrid Cloud.

HT je dana 8. ožujka 2023. odgovorio navodeći da je s pružanjem usluge DC povezivanje započeo u isto vrijeme kada je na tržištu ponudio i uslugu Data centar (komercijalna ICT usluga). HT kroz uslugu Data centar operatorima nudi najam kapaciteta (resursa) na HT-ovoj informatičkoj opremi (serveri, storage i slično) lociranoj u HT podatkovnom centru ili smještaj vlastite informatičke opreme (servera, storage i slično) na lokaciji HT podatkovnog centra gdje postoji sva potrebna infrastruktura i uvjeti za smještaj predmetne opreme kao osnovnog preduvjeta za pružanje ICT usluga iz HT podatkovnog centra. Sukladno navedenom opisu usluga je usporediva s tipičnom uslugom koju i drugi vlasnici podatkovnih centara pružaju na tržištu te se na ovaj način operatorima omogućava da u HT-ovom podatkovnom centru na vlastitim ili iznajmljenim serverima koriste odnosno razvijaju vlastite ICT usluge ili iznajme HT usluge (npr. kao što su HT Cloud usluge). Glavna razlika HT-ove usluge Data centar u odnosu na HT-ovu uslugu komercijalne kolokacije upravo se ogleda u činjenici da je usluga HT Data centar razvijena za smještaj opreme nužne za pružanje ICT usluga dok u slučaju komercijalne kolokacije operatori unajmljuju prostor za smještaj mrežne opreme. HT je navedenu uslugu odlučio ponuditi na tržištu s ciljem iskorištenja i komercijalizacije kapacitete HT podatkovnog centra (što instalirane opreme, a što samih smještajnih kapaciteta za ICT opremu).

Nadalje, HT navodi kako, sukladno tumačenju operatora prema kojem se usluga DC povezivanje može koristiti za međusobno povezivanje korisničkih lokacija, imaju situaciju da se npr. Split i Šibenik povezuju prolaskom kroz podatkovni centar u Selskoj gdje se prespajaju fizički ili putem routera operatora korisnika. Ovakva mrežna realizacija uzrokuje dodatni trošak i opterećenje mreže HT-a. U isto vrijeme cijena ovakvog linka u odnosu na Ethernet vod iz osnovne standardne ponude je 21,33 puta manja. Na kraju HT zaključuje kako usluga DC povezivanja danas ni svojom namjenom ni svojom cijenom ne odgovara usluzi koja je zamišljena u početnoj komercijalnoj fazi te kako svaki dan pružanja ove usluge na način kako se ista trenutno koristi po cijenama koje su trenutno definirane HT-u nanosi financijsku štetu i poslovne gubitke.

Razlog uvođenja usluge DC povezivanje je bilo omogućiti razvoj, korištenje i dostupnost ICT usluga putem Data centra. Prvi korisnik usluge DC povezivanje je bio Pro-ping (ugovor potpisan u 29. prosincu 2015.) koji je u HT podatkovnom centru smjestio opremu svojih platformi te je u tu svrhu iznajmio 42 RU. Tijekom 2018. i početkom 2019. korisnici usluga Data centar i DC povezivanja postali su: 4tel, Akton, Fenice i Sofnet, a Terrakom je postao korisnik usluge početkom 2020.

HT ističe kako je potražnja za linkovima u sklopu usluge DC povezivanja značajno porasla nakon što je, zbog novo određenih regulatornih obveza, uvjete korištenja usluge DC povezivanje bilo potrebno izraditi kao dio Standardne ponude, a istovremeno volumen korištenja povezane komercijalne (ICT) usluge Data centar nije doživljavao nikakav, odnosno tek simboličan rast. HT napominje da je izvršio detaljnu analizu trenutno realiziranih linkova putem usluge DC povezivanje te je nedvojbeno utvrđeno kako se usluga DC povezivanje ne koristi na način kako je inicijalno predviđeno, tj. postalo je jasno da se usluga DC povezivanja ne koristi za povezivanje korisnika sa ICT uslugama na serverima u HT podatkovnom centru već da se korisničke lokacije prespajaju u HT podatkovnom centru. HT smatra kako je jasno da operatori korisnici uslugu DC povezivanje koriste za kreiranje Ethernet mreže na način da priključna točka u HT podatkovnom centru u njihovoj mrežnoj topologiji predstavlja centralnu točku koja se ne naplaćuje, zbog čega je u pravilu predimenzionirana, odnosno višestruko veća od zbroja svih preostalih priključnih točaka, preko koje transportiraju sav svoj mrežni promet i to ne samo sa priključnih točaka DC povezivanja.

Operatori korisnici preko tih besplatnih „centralnih“ točaka transportiraju i promet koji pakuje od korisnika u podatkovnom centru kao i promet sa svojih stvarnih CO lokacija koje su spojene sa HT podatkovnim centrom optikom na njihov router. Ovakva praksa uslugu DC povezivanje bez obzira na značajno nižu cijenu čini identičnom usluzi Ethernet mreže i Ethernet linije koje se pružaju Standardnom ponudom i dodatcima za Carrier Ethernet i Data pakete (M, XL i S). HT ističe da ovako, ne samo da operatori korisnici po 21 puta nižoj cijeni koriste HT linkove, već potpuno besplatno koriste dodatne priključne točke u HT podatkovnom centru preko kojih transportiraju i prespajaju ukupan promet svih svojih usluga i mrežnih platformi.

Vežano uz HAKOM-ov upit oko značajno niže cijene za DC povezivanje, HT ponavlja da je usluga DC povezivanja trebala sadržavati linkove čija je isključiva namjena bila pristup ICT uslugama koje se realizirane u HT podatkovnom centru te je isplativost planirana skupa sa primarnom uslugom Data centra. Komercijalna cijena jest, zbog svoje planirane realizacije i namjene, bila niža u odnosu na cijene Ethernet mreže i Ethernet linije drugih komercijalnih ponuda ali je u apsolutnom iznosu tadašnja komercijalna cijena bila 2,5 do 3 puta veća u odnosu na sadašnju reguliranu cijenu. Tadašnja komercijalna cijena za link brzine od 75 Mbps je bila 649 HRK s tim da cijena nije formirana uzimajući u obzir namjenu za koju se linkovi usluge DC povezivanje danas koriste (npr. povezivanja Šibenika sa Splitom preko podatkovnog centra u Selskoj). HT ističe da je u tadašnjoj mrežnoj arhitekturi bila predviđena optimalna realizacija bez korištenja IP MPLS mreže te je predviđena namjena omogućavala PPC rješenje bez priključnih točaka u podatkovnom centru, gdje je link trebao završavati

na serveru. Međutim, trenutna situacija je da HT ima 2-3 puta veći trošak realizacije jer je ekvivalent besplatnih priključnih točaka na lokaciji podatkovnog centra više od 2 puta veći od ekvivalenta priključnih točaka na korisničkim lokacijama. Osim toga, realizacija u tadašnjoj mrežnoj arhitekturi Ethernet prstenova sa tadašnjim tehnološkim trenutkom u kome su postojali portovi ispod 1 Gbps omogućavala je manje mrežne troškove i veću isplativost. Istovremeno drukčija namjena usluge DC povezivanje rezultirala je izostankom planiranih prihoda od proizvoda Data centra koji se, osim u slučaju Pro-pinga, sveo na najam jednog do dva RU po operatoru.

Rezultat svega navedenog je da današnja usluga DC povezivanja nepotrebno predstavlja usluge Ethernet linije sa najsloženijim i najskupljim načinom izvedbe u mreži HT-a, a glavni uzrok toga je izmijenjena inicijalna namjena usluge DC povezivanje čime su omogućene višestruko niže cijene linkova i besplatne priključne točke u HT podatkovnom centru u Selskoj čiji je kapacitet višestruko veći od ekvivalenta kapaciteta ostalih priključnih točaka.

HT navodi da je maloprodajna usluga Hybrid Cloud namijenjena poslovnim korisnicima koji koriste naprijed navedene ICT usluge u HT Cloudu. HT ističe da linkovi Hybrid Cloud usluge mogu isključivo spajati korisnike Cloud usluga s tim ICT Cloud uslugama koje su realizirane u HT podatkovnom centru. HT je naglasio da Hybrid Cloud uslugom korisnik nema izlaz na Internet niti ima mogućnost komunikacije točka-točka ili više točaka-više točaka (full mesh topologija) između korisničkih lokacija. HT ističe da to znači da korisničke lokacije (istog ili različitih korisnika) koje koriste Hybrid Cloud uslugu ne mogu linkove Hybrid Cloud usluge koristiti za međusobno komuniciranje i te korisničke lokacije nisu međusobno vidljive.

Nakon obrade komentara sa javnog poziva, očitovanja HT-a o maloprodajnoj usluzi Hybrid Cloud, te činjenice da je na snazi privremeno rješenje kojim se do okončanja postupka određuje prestanak ugovaranja novih veleprodajnih usluga DC povezivanje iz Standardne ponude, HAKOM je smatrao opravdanim odrediti prestanak nuđenja maloprodajnih usluga Hybrid Cloud Basic (Brzina voda 6 Mbit/s), Hybrid Cloud Standard (Brzina voda 20 Mbit/s), Hybrid Cloud Extra (Brzina voda 75 Mbit/s), Hybrid Cloud Extra Plus (Brzina voda 100 Mbit/s), Hybrid Cloud Total (Brzina voda 200 Mbit/s) te Hybrid Cloud Gold (Brzina voda 10 Gbit/s) jer se iste trenutno ne mogu replicirati putem odgovarajućih veleprodajnih usluga. Naime, HAKOM je proveo izračun razlike maloprodajnih cijena usluge Hybrid Cloud te najpovoljnijih dostupnih veleprodajnih usluga iz trenutno važeće Standardne ponude te je utvrdio da je za navedene usluge razlika između maloprodajne cijene i trenutno najpovoljnije veleprodajne cijene negativna, odnosno maloprodajne cijene su niže od odgovarajućih veleprodajnih cijena. Iz toga proizlazi da operatori korisnici ne mogu ekonomski replicirati navedene maloprodajne ponude niti korištenjem najpovoljnijih veleprodajnih usluga iz Standardne ponude.

Nemogućnost ekonomske replikacije HT-ovih maloprodajnih ponuda ne omogućuje operatorima korisnicima djelotvoran pristup mreži te ima negativan utjecaj na tržišno natjecanje. Pri tom je potrebno uzeti u obzir činjenicu da je HT u postupku analize tržišta određen operatorom sa značajnom tržišnom snagom na tržištu veleprodajnog visokokvalitetnog pristupa koji se pruža na fiksnoj lokaciji (Odluka Vijeća HAKOM-a KLASA: UP/I-344-01/20-03/02; URBROJ: 376-05-1-20-13 od 8. srpnja 2020) te da mu je u okviru obveze pristupa određena obveza omogućavanja tehničke i ekonomske replikacije maloprodajnih usluga putem odgovarajućih veleprodajnih usluga.

Uvidom u dodatnu dokumentaciju, odnosno potpisane ugovore o korištenju usluge DC povezivanje i popratnu korespondenciju, koja je HAKOM-u dostavljena u postupku, HAKOM je utvrdio kako je HT na različite načine tumačio uvjete korištenja usluge DC povezivanje te da je morao biti svjestan načina korištenja i namjene korištenja usluge DC povezivanje.

Tehnička replikacija usluge DC povezivanje, s obzirom da je po svojim tehničkim značajkama usluga DC povezivanje u potpunosti identična ostalim uslugama visokokvalitetnog pristupa koje se zasnivaju na Ethernet tehnologiji, moguća je putem postojećih usluga iz Standardne ponude i pripadajućih dodataka. Međutim, cijene usluge DC povezivanje koje je HT samostalno formirao u okviru komercijalne ponude su bile značajno niže od troškova pružanja te usluge i ostalih usluga veleprodajnog visokokvalitetnog pristupa, a isti omjer cijena u odnosu na ostale usluge visokokvalitetnog pristupa je zadržan u odluci o cijenama iz lipnja 2021 (KLASA: UP/I-344-01/20-05/04, URBROJ: 376-05-1-21-53 od 10. lipnja 2021.). HAKOM je na temelju dostupnih podataka utvrdio da ne postoje nikakvi tehnički niti troškovno opravdani razlozi za tako niske cijene, nego je riječ isključivo o poslovnim, odnosno komercijalnim razlozima HT-a. Pri tom je potrebno naglasiti da je HT bio slobodan formirati veleprodajne cijene usluga visokokvalitetnog pristupa na način da su iste niže od troškovno usmjerenih cijena koje predstavljaju najvišu razinu cijena.

S druge strane, cijena i samo postojanje usluge DC povezivanje se može opravdati omogućavanjem ekonomske replikacije HT-ove maloprodajne usluge Hybrid Cloud ili neke slične usluge koju bi HT mogao početi pružati na maloprodajnoj razini.

HAKOM je, uzimajući u obzir sve podatke i informacije koje je prikupio tijekom javnog poziva i očitovanja HT-a, razmatrao sljedeće raspoložive mogućnosti; ukidanje usluge DC povezivanje, izmjene uvjeta korištenja usluge DC povezivanje, izmjene cijena samo usluge DC povezivanje, izmjene cijena svih usluga visokokvalitetnog pristupa, te je odlučio kako slijedi.

HAKOM je utvrdio, iako HT tvrdi da je namjena veleprodajne usluge DC povezivanje bila povezivanje korisničkih lokacija s HT-ovim podatkovnim centrom, odnosno ICT uslugama u podatkovnom centru, bez mogućnosti komunikacije tih korisničkih lokacija, da iz uvjeta korištenja usluge DC povezivanje iz Dodatka 16. Standardne ponude proizlazi da se može koristiti i da se koristi i za namjene za koje se inače koriste druge veleprodajne usluge visokokvalitetnog pristupa iz Standardne ponude koje imaju značajno višu cijenu. To dovodi do značajno veće potražnje te usluge od potražnje koja je predviđena u tzv. „pricing“ dijelu BU-LRIC+ troškovnog modela HAKOM-a te do nemogućnosti pune nadoknade troškova koje HT ima kod pružanja veleprodajnih usluga visokokvalitetnog pristupa što nije u skladu s načelima troškovne usmjerenosti cijena.

S druge strane, tijekom ovoga postupka utvrđeno je da HT pruža maloprodajnu uslugu Hybrid Cloud, iz čijih uvjeta korištenja proizlazi da se ta usluga u slučaju nepostojanja veleprodajne usluge DC povezivanje ne može ekonomski replicirati korištenjem neke druge veleprodajne usluge iz Standardne ponude. Iz toga proizlazi da je na veleprodajnoj razini potrebno imati uslugu koja omogućuje tehničku i ekonomsku replikaciju usluge Hybrid Cloud i operatorima korisnicima. Ekonomska replikacija usluge omogućuje nadoknadu svih troškova koje pored troškova veleprodajne usluge ima operator korisnik pri pružanju istovjetne maloprodajne usluge.

Slijedom navedenog, točkom I. ove Odluke određuje se HT-u ukidanje usluge DC povezivanje odnosno brisanje Dodatka 16 Standardne ponude. Budući da je privremenim Rješenjem od 6. travnja 2023. (KLASA: UP/I-344-01/22-03/05 URBROJ: 376-05-1-23-11) HT-u, do okončanja ovoga postupka, određen prestanak nuđenja maloprodajnih usluga Hybrid Cloud Basic (Brzina voda 6 Mbit/s), Hybrid Cloud Standard (Brzina voda 20 Mbit/s), Hybrid Cloud Extra (Brzina voda 75 Mbit/s), Hybrid Cloud Extra Plus (Brzina voda 100 Mbit/s), Hybrid Cloud Total (Brzina voda 200 Mbit/s) te Hybrid Cloud Gold (Brzina voda 10 Gbit/s), HT-u je naloženo da te maloprodajne ili neke druge slične usluge može početi ponovno pružati tek ako prethodno definira uvjete korištenja za novu veleprodajnu uslugu kojom se omogućuje i tehnička i ekonomska replikacija te maloprodajne usluge.

HT-u se nalaže da svi ugovori o korištenju usluge Data Centar povezivanje sklopljeni do dana stupanja na snagu ove odluke ostaju na snazi i provode se sukladno uvjetima iz tih ugovora, što znači da da nije

moguće podnošenje novih zahtjeva niti zahtjeva za promjenama na postojećim uslugama Data Centar povezivanje.

S druge strane, s obzirom na postojanje HT-ove usluge Hybrid Cloud koja se ne može ekonomski i tehnički replicirati putem ostalih veleprodajnih usluga iz Standardne ponude, određuje se HT-u obveza da definira uvjete korištenja nove veleprodajne usluge koja će omogućiti i tehničku i ekonomsku replikaciju usluge Hybrid Cloud te čiji bi uvjeti korištenja jasno definirali namjenu usluge i onemogućili korištenje usluge za druge namjene. Prema mišljenju HAKOM-a, na ovaj način bi se osigurala regulatorna predvidljivost i transparentnost, smanjio bi se broj sporova te pojačala zaštita tržišnog natjecanja. Također osigurava se troškovna usmjerenost, odnosno potpuna nadoknada troškova HT-u, jer bi se cijena usluge formirala na temelju stvarne potražnje za uslugama čija namjena je povezivanje korisničkih lokacija s podatkovnim centrom odnosno uslugama u podatkovnom centru, a ne međusobno povezivanje korisničkih lokacija.

Također, bilo je potrebno odrediti primjereni rok u kojem je HT obvezan objaviti uvjete korištenja veleprodajne usluge koja omogućuje tehničku i ekonomsku replikaciju maloprodajnih usluga Hybrid Cloud Basic (Brzina voda 6 Mbit/s), Hybrid Cloud Standard (Brzina voda 20 Mbit/s), Hybrid Cloud Extra (Brzina voda 75 Mbit/s), Hybrid Cloud Extra Plus (Brzina voda 100 Mbit/s), Hybrid Cloud Total (Brzina voda 200 Mbit/s) te Hybrid Cloud Gold (Brzina voda 10 Gbit/s) ili nekih drugih sličnih maloprodajnih usluga. HAKOM smatra da je rok od 30 dana prije početka pružanja maloprodajne usluge primjeren jer se na taj način osigurava da i operatori korisnici mogu pravovremeno ponuditi maloprodajne usluge i konkurirati HT-u te se na taj način izbjegava prednost HT-a u obliku prednosti prvog ulaska (eng. *first mover advantage*).

Nadalje, s obzirom na okolnosti cijelog slučaja usluge DC povezivanje i sporova koji su proizlazili iz nejasnih uvjeta korištenja, HAKOM smatra primjernim da HT u objavi uvjeta korištenja u Standardnoj ponudi osigura da uvjeti korištenja zaista omogućuju tehničku i ekonomsku replikaciju HT-ovih maloprodajnih usluga. Pri tome HAKOM naglašava da iz uvjeta korištenja u Standardnoj ponudi treba biti razvidno da je putem veleprodajne usluge moguća i tehnička i ekonomska replikacija HT-ove maloprodajne usluge iz točke IV. izreke ove odluke. Mogućnost ekonomske replikacije podrazumijeva da razlika između cijena maloprodajnih usluga iz točke IV. izreke ove odluke te cijena odgovarajućih veleprodajnih usluga osigurava nadoknadu svih ostalih troškova operatorima korisnicima koje imaju pored veleprodajnih troškova.

Slijedom svega navedenog, HAKOM je temeljem članka 12. stavka 1. točke 2. i članka 58. stavka 3. ZEK-a, odlučio kao u izreci ove odluke.

Sukladno članku 100. stavak 3. Zakon o općem upravnom postupku (NN 47/09, 110/21) ukidaju se privremena rješenja HAKOM-a KLASA: UP/I-344-01/22-03/05, URBROJ: 376-05-01-22-01 od 21. listopada 2022. te KLASA: UP/I-344-01/22-03/05, URBROJ: 376-05-1-23-11 od 6. travnja 2023.

O prijedlogu odluke u ovom postupku, sukladno članku 30. stavak 5. ZEK-a HAKOM je proveo javno savjetovanje od 21. travnja do 22. svibnja 2023. tijekom koje su komentare dostavili: Hrvatski Telekom d.d., A1 Hrvatska d.o.o., Terrakom d.o.o., Pro-Ping d.o.o. i AKTON d.o.o. Odgovori HAKOM-a na komentare operatora sadržani su u Pravitku 1.

Sukladno članku 37. ZEK-a prijedlog odluke je 16. srpnja 2023. dostavljen Komisiji na daljnje odgovarajuće postupanje. HAKOM je 23. srpnja 2023. zaprimio zahtjev Komisije za dostavu informacija na što se očitovao 28. srpnja 2023.

Nakon provedenog postupka, HAKOM je 14. srpnja 2023. zaprimio odluku Komisije u skladu s člankom 32. stavkom 3. Direktive (EU) 2018/1972 u kojoj Komisija nije imala primjedbi na prijedlog odluke.

UPUTA O PRAVNOM LIJEKU:

Protiv ove odluke žalba nije dopuštena, ali se može pokrenuti upravni spor pred Visokim upravnim sudom Republike Hrvatske u roku od 30 dana od dana primitka.

PREDSJEDNIK VIJEĆA

Tonko Obuljen

Dostaviti:

1. Hrvatski Telekom d.d., Zagreb, Radnička cesta 21 - osobna dostava
2. A1 Hrvatska d.o.o., Zagreb, Vrtni put 1 - osobna dostava
3. Terrakom d.o.o., Zagreb, Selska cesta 90a - osobna dostava
4. AKTON d.o.o., Bani ul. 75, Zagreb - osobna dostava
5. Pro-Ping d.o.o., Augusta Šenoae 4, Zagreb - osobna dostava
6. U spis

Privitak 1 - Odgovori na komentare

Zaprimljeni komentari:			
Br.	Autor	Komentar	Odgovor
1.	HT d.d.	<p>HT predlaže izmijeniti točku III. izreke <i>Svi ugovori o korištenju usluge Data Centar povezivanje sklopljeni do dana stupanja na snagu ove odluke ostaju na snazi i provode se sukladno uvjetima iz tih ugovora</i>, na način da glasi: <i>Sve postojeće usluge Data Centar povezivanje realizirane do dana stupanja na snagu ove odluke ostaju na snazi i provode se sukladno uvjetima iz tih ugovora, a najdulje 2 godine od stupanja na snagu ove odluke. Na temelju postojećih ugovora za uslugu Data Centar povezivanje nije moguće podnošenje novih zahtjeva za uslugu Data Centar povezivanje niti zahtjeva za promjenama na postojećim uslugama Data Centar povezivanje.</i></p> <p>HT ističe da s operatorima korisnicima ima sklopljene ugovore o korištenju usluge Data Centar povezivanje, a temeljem tih ugovora operatori podnose pojedinačne zahtjeve za uslugama Data Centar povezivanje. Budući da je jasna intencija HAKOM-a da HT ukine uslugu Data Centar povezivanje i onemogućiti podnošenje novih zahtjeva za uslugu Data Centar povezivanje, potrebno je jasnije napisati točku III. izreke. Naime, formulacija kako je trenutno napisana mogla bi se tumačiti na način da HT ima obvezu i dalje provoditi sve postojeće ugovore, što bi se moglo tumačiti na način da mora i realizirati nove zahtjeve po postojećim ugovorima. Stoga HT smatra da je točku III. izreke potrebno napisati na način da je HT obvezan nastaviti pružati sve postojeće "usluge" a ne sve postojeće "ugovore". Nadalje, moguće su situacije u kojima će operatori po postojećim uslugama tražiti promjene u smislu promjena brzina, preseljenja i slično. Navedeno je isto tako potrebno izričito onemogućiti budući da usluga Data Centar povezivanje više neće postojati te utoliko neće biti moguće raditi bilo kakve promjene po postojećim uslugama.</p>	<p>Djelomično se prihvaća.</p> <p>HAKOM je mišljenja da ne treba odrediti rok trajanja ugovora koji bi bio drugačiji od roka trajanja ugovora definiranog u svakom ugovoru a iz razloga što bi u tom slučaju HAKOM intervenirao u ugovorni odnos koji su svojom voljom potpisale dvije ugovorne strane.</p> <p>Kako bi se izbjegle moguće nejasnoće, HAKOM će u obrazloženju jasno definirati da sve postojeće usluge Data Centar povezivanje realizirane do dana stupanja na snagu ove odluke ostaju na snazi i provode se sukladno uvjetima iz tih ugovora, a na temelju postojećih ugovora za uslugu Data Centar povezivanje te da nije moguće podnošenje novih zahtjeva niti zahtjeva za promjenama na postojećim uslugama Data Centar povezivanje.</p> <p>Opreza radi napominjemo kako je prilikom isteka trajanja ugovora na veleprodajnoj razini isto potrebno primijeniti i za maloprodajne ugovore.</p>
2.	HT d.d.	<p>HT smatra kako, sukladno trenutno važećoj analizi tržišta visokokvalitetnog pristupa, ne postoji pravni temelj za privremeno rješenje temeljem kojeg je</p>	<p>Ne prihvaća se.</p>

	<p>ograničena mogućnost pružanja pojedinih Hybrid Cloud usluga, a što posljedično utječe na točku IV. izreke. S obzirom na činjenicu da se tehnička replikacija usluge Hybrid Cloud može ostvariti putem postojećih veleprodajnih usluga te nije potreban dodatni razvoj postojećih veleprodajnih usluga, HT smatra neopravdanim nametanje obveze da se definiraju dodatni uvjeti korištenja "nove veleprodajne usluge" koja s tehničke strane predstavlja uslugu istovjetnu ethernet vodovima koji su već dio Standardne ponude Hrvatskog Telekom d.d. za uslugu veleprodajnog visokokvalitetnog pristupa. Stoga HT traži brisanje predmetne točke prijedloga Odluke.</p> <p>HAKOM u svome obrazloženju navodi kako je razlika između maloprodajne cijene usluge Hybrid Cloud na razini proizvoda i trenutno najpovoljnije veleprodajne cijene negativna, odnosno maloprodajne cijene su niže od odgovarajućih veleprodajnih cijena te izvodi zaključak da operatori korisnici ne mogu ekonomski replicirati navedene maloprodajne ponude niti korištenjem najpovoljnijih veleprodajnih usluga iz Standardne ponude. HT smatra kako, sukladno trenutno važećoj analizi tržišta visokokvalitetnog pristupa, takvo tumačenje nije pravno utemeljeno. Obveza ekonomske replikacije iz poglavlja 8.1.1. analize tržišta veleprodajnog visokokvalitetnog pristupa koji se pruža na fiksnoj lokaciji od 8. srpnja 2020. godine odnosi se na situaciju uvođenja novih tehničkih rješenja na maloprodaji, ne na situaciju nuđenja pojedinih maloprodajnih usluga koje je moguće tehnički replicirati temeljem postojećih veleprodajnih ponuda, a što proizlazi iz sljedećeg: - u poglavlju 8.1.1. na str. 46. propisano je jedino i isključivo da u slučaju kada HT želi započeti s pružanjem nove maloprodajne usluge čija djelotvorna tehnička replikacija nije moguća na temelju postojećih veleprodajnih usluga, postoji obveza na veleprodajnoj razini objaviti veleprodajne uvjete koji će omogućiti tehničku i ekonomsku replikaciju navedene maloprodajne usluge.</p> <p>U slučaju kada HT nudi maloprodajne usluge za koje nije potreban dodatni tehnički razvoj na veleprodajnoj razini, jasno je da citirana odredba iz poglavlja 8.1.1. nije primjenjiva i ne odnosi se na situaciju nuđenja postojećih maloprodajnih usluga. Tumačenje koje bi išlo u smjeru da se podrazumijeva da se predmetna odredba odnosi i na postojeće maloprodajne ponude koje je već moguće tehnički replicirati bilo bi tumačenje koje nema uporište u tekstu analize tržišta.</p> <p>Ujedno HT naglašava da obveza ekonomske replikacije osim što nije propisana trenutno važećom analizom tržišta ni generalno ne podrazumijeva da pojedinačna maloprodajna cijena ne smije biti niža od veleprodajne cijene, s obzirom da postoje razne vrste testova ekonomske replikacije, pa tako</p>	<p>Ukoliko je HT smatrao da ne postoji pravni temelj za privremeno rješenje temeljem kojeg je ograničena mogućnost pružanja pojedinih Hybrid Cloud usluga imao je mogućnost pokretanja upravnog spora pred Visokim upravnim sudom Republike Hrvatske.</p> <p>Netočan je navod HT-a da mu HAKOM neopravdano nameće obvezu da definira dodatne uvjete korištenja "nove veleprodajne usluge", naime u točki 8.1.1. stoji da je HT obavezan prije početka pružanja maloprodajnih usluga objaviti u Standardnoj ponudi veleprodajne uvjete za novu veleprodajnu uslugu ili ažurirati uvjete postojeće veleprodajne usluge na način da je moguća tehnička i ekonomska replikacija navedene maloprodajne usluge.</p> <p>Navod da pojedinačna maloprodajna cijena ne mora biti veća od veleprodajne ne stoji jer se onda radi o predatorskim cijenama koje su zabranjene u pravu tržišnog natjecanja. Predatorskim cijenama se smatraju one ispod prosječnih varijabilnih troškova, tako da maloprodajna cijena mora barem pokriti veleprodajne troškove.</p> <p>Nastavno na navode HT-a da se obveza ekonomske replikacije ne odnosi na situaciju nuđenja pojedinih maloprodajnih usluga koje je moguće tehnički replicirati temeljem postojećih veleprodajnih usluga ističemo da je tijekom ovoga postupka utvrđeno da HT pruža maloprodajnu uslugu Hybrid Cloud iz čijih uvjeta korištenja proizlazi da se ta usluga u slučaju nepostojanja veleprodajne usluge DC povezivanje ne može ekonomski replicirati korištenjem neke druge veleprodajne usluge iz Standardne ponude. Iz toga proizlazi da je na veleprodajnoj razini potrebno imati novu uslugu ili ažurirati uvjete postojeće veleprodajne usluge na način da je moguća tehnička i ekonomska replikacija navedene maloprodajne usluge, a na što bi se odnosila citirana odredba iz poglavlja 8.1.1.</p>
--	--	--

		<p>određeni regulatori definiraju metodologije sukladno kojima se ne testiraju pojedinačne cijene nego grupe cijena, ne testiraju se svi proizvodi nego samo tzv. "flagship" proizvodi itd. Dodatno, čak i kada bi bilo moguće tumačenje da se obveza ekonomske replikacije primjenjuje na postojeće maloprodajne usluge, važno je naglasiti da analizom tržišta nigdje nije propisana metodologija provođenja testa ekonomske replikacije i stoga HAKOM nema valjanu pravnu osnovu provoditi test ekonomske replikacije u odnosu na HT-ove maloprodajnu uslugu Hybrid Cloud prije nego je takva metodologija donesena u zakonom propisanom postupku.</p> <p>Analizom tržišta, od strane HAKOM-a citiranom obvezom iz poglavlja 8.1.1., na str. 46 je propisano da je obveza ekonomske replikabilnosti određena u skladu s Preporukom EU Komisije od 11. rujna 2013. o jedinstvenim obvezama nediskriminacije i troškovnim metodologijama (2013/466/EU). Preporuka EU komisije u recitalu 67. propisuje da test ekonomske replikacije mora biti (i) unaprijed utvrđen i (ii) dovoljno detaljan te sadržavati u najmanju ruku relevantne parametre kako bi se operatorima osigurala potrebna predvidljivost i transparentnost. S obzirom da test niti je unaprijed utvrđen niti su unaprijed bili poznati detalji njegova provođenja, HAKOM nije ovlašten provoditi bilo kakve provjere ekonomske replikabilnosti HT-ovih maloprodajnih usluga u ovom trenutku. S obzirom na sve navedeno HT smatra kako sukladno trenutno važećoj Analizi ne postoji pravni temelj za privremeno rješenje KLASA: UP/I-344-01/22-03/05, URBROJ: 376-05-1-23- 11, a što posljedično utječe na točke IV i V izreke predložene odluke. S obzirom na činjenicu da se tehnička replikacija usluge Hybrid Cloud može ostvariti putem postojećih veleprodajnih usluga te nije potreban dodatni razvoj postojećih veleprodajnih usluga, HT smatra neopravdanim nametanje obveze da se definiraju dodatni uvjeti korištenja "nove veleprodajne usluge" koja se s tehničke strane predstavlja uslugu istovjetnu ethernet vodovima koji su već dio Standardne ponude.</p>	
3.	HT d.d.	<p>HT smatra kako trenutno važećom analizom tržišta visokokvalitetnog pristupa nije propisana obveza prema kojoj je HT obavezan ishoditi odobrenje HAKOM-a prije objave uvjeta korištenja nove veleprodajne usluge, stoga im nije jasan pravni temelj za obvezu traženja odobrenja koju HAKOM navodi. Analizom tržišta definirano je kako uvođenje nove veleprodajne usluge može biti rezultat zahtjeva operatora korisnika, replikacije maloprodajne usluge HT-a i razvoja nove veleprodajne usluge od strane HT-a te niti u jednom od navedenih slučajeva nije propisana obveza da HT prije objave uvjeta mora od</p>	<p>Djelomično se prihvaća.</p> <p>HT nije obavezan ishoditi odobrenje HAKOM-a unaprijed prije objave uvjeta korištenja nove veleprodajne usluge.</p> <p>S obzirom na komentar HT-a u kojem objašnjava kako obveza ekonomske replikacije nije propisana vidi odgovor na komentar 2.</p>

		<p>HAKOM-a zatražiti odobrenje. S obzirom na komentar HT-a u kojem objašnjava kako obveza ekonomske replikacije nije propisana u odnosu na nuđenje pojedinih maloprodajnih usluga koje je moguće tehnički replicirati temeljem postojećih veleprodajnih ponuda, HT smatra kako obveza objave nove veleprodajne ponude s ciljem omogućavanja replikacije HT maloprodajne usluge Hybrid Cloud nije utemeljena u trenutno važećoj analizi tržišta te kako eventualno izdavanje nove ponude prvenstveno treba biti stvar poslovne odluke HT-a.</p> <p>Vežano za dio tekst gdje HAKOM kaže: "S druge strane, s obzirom na postojanje HT-ove usluge Hybrid Cloud koja se ne može ekonomski i tehnički replicirati putem ostalih veleprodajnih usluga iz Standardne ponude, određuje se HT-u obveza da definira uvjete korištenja nove veleprodajne usluge koja će omogućiti i tehničku i ekonomsku replikaciju usluge Hybrid Cloud te čiji bi uvjeti korištenja jasno definirali namjenu usluge i onemogućili korištenje usluge za druge namjene."</p> <p>HT ističe kako HAKOM u Analizi navodi kako je obveza ekonomske replikacije definirana u skladu s Preporukom Europske komisije od 11. rujna 2013. o jedinstvenim obvezama nediskriminacije i troškovnim metodologijama (2013/466/EU), koja u recitalu 67. propisuje da test ekonomske replikacije mora biti (i) unaprijed utvrđen i (ii) dovoljno detaljan te sadržavati u najmanju ruku relevantne parametre kako bi se operatorima osigurala potrebna predvidljivost i transparentnost. S obzirom da to nije slučaj, HT smatra kako je ispunjavanje obveza transparentnosti i nediskriminacije u djelu ekonomske replikacije definirano obvezom računovodstvenog razdvajanja gdje je definirano da se kroz sustav odvojenih izvještaja omogućava provođenje načela nediskriminacije tj. jednakih tržišnih uvjeta što omogućava razvoj konkurencije i ulazak novih operatora na tržište, a da se način vođenja razdvojenog računovodstva može pobliže utvrditi odlukom HAKOM-a. S obzirom na navedeno HT dodatno u pitanje dovodi pravnu osnovu za tumačenje obveze ekonomske replikacije iz poglavlja 8.1.1. u odnosu na postojeće maloprodajne usluge te smatra kako se obveza ekonomske replikacije sukladno Analizi tržišta provodi kroz obvezu računovodstvenog razdvajanja, odnosno uvid u podatke o prihodima na mjerodavnom tržištu.</p>	
4.	HT d.d.	<p>HT ističe kako je pitanje je li HT na različite načine tumačio uvjete korištenja usluge DC povezivanje prema operatorima korisnicima predmet inspekcijskog nadzora koji je od strane HAKOM-a pokrenut 11. travnja 2023. godine. S obzirom na činjenicu da se HT do datuma objave prijedloga ove odluke za javnu</p>	<p>Ne prihvaća se. Različito tumačenje uvjeta korištenja usluge DC povezivanje od strane HT utvrđeno je u dva regulatorna spora, Odlukama HAKOM-a (KLASA: UP/I-344-08/22-03/02; URBROJ: 376-08-22-09 i KLASA: UP/344-08/22-03/03; URBROJ: 376-08-22-08 od 30. lipnja 2022.)</p>

		<p>raspravu nije niti očitovao u predmetnom inspekcijskom nadzoru, nije jasno kako je moguće da prije dovršetka inspekcijskog nadzora, HAKOM u prijedlogu predmetne odluke unaprijed prejudicira zaključke u inspekcijskom nadzoru koji je tek pokrenut i gdje još nije dobiveno niti očitovanje operatora u odnosu na kojega se vodi inspekcija. Skrećemo pažnju da bi se postupci inspekcijskog nadzora trebali voditi na način da se prije dovršetka postupka ne prejudicira krivnja za potencijalno kršenje obveza te da se zaključci o postojanju ili nepostojanju kršenja obveza donose isključivo od strane inspektora i to tek nakon što su prikupljeni svi dokazi i nakon što je operatoru protiv kojeg se vodi inspekcija dana mogućnost da se očituje o svim okolnostima i činjenicama u postupku.</p>	<p>protiv kojih nije pokrenut upravni spor pred Visokim upravnim sudom Republike Hrvatske. Nadalje, i iz dokumentacije koja je prikupljena u okviru ovoga postupka HAKOM zaključuje da je HT uvjete korištenja veleprodajne usluge DC povezivanje različito tumačio u provedbi tih istih uvjeta korištenja. Naime, iz prikupljene dokumentacije te očitovanja koje je HT davao i u okviru ovoga postupka i u okviru spomenutih regulatornih sporova proizlazi da je HT ponekad uvjete korištenja tumačio na način da npr. usluga DC povezivanje nije namijenjena međusobnom povezivanju krajnjih točaka koje su putem usluge DC povezivanje povezane na Data centar, dok je s druge strane svjesno sklapao ugovore o međupovezivanju gdje je vod za međupovezivanje realiziran putem usluge DC povezivanje i gdje je jasno da krajnje točke međusobno komuniciraju.</p> <p>Dakle, navedeno tumačenje nema nikakve veze sa inspekcijskim postupkom jer je isti još u fazi prikupljanja dokaza. HAKOM prvenstveno ističe da je predmet ovoga postupka definiranje nove veleprodajne usluge koja ima za cilj omogućavanje ekonomske replikacije HT-ove maloprodajne usluge Hybrid Cloud.</p>
5.	AKTON d.o.o.	<p>AKTON se ne slaže s ukidanjem usluge Data centar povezivanje zbog činjenice da uvjeti korištenja zamjenske usluge Hybrid Cloud nisu jasno niti precizno definirani. AKTON ističe da je do sada HT samostalno tumačio uvjete korištenja usluga na način kojim im odgovora. Dokaz o tome nalazi se u Odluci od 30. lipnja 2022 godine, KLASA: UP/I-344-08/22-03/03 URBROJ: 376-08-22-08.</p> <p>AKTON ovim putem moli HAKOM da zaštiti male alternativne operatere na način da se do završetka rasprave i donošenja jasno definiranih uvjeta korištenja usluge Hybrid Cloud, bez obzira na zahtjeve HT, omogući korištenje usluge Data centar povezivanje te pravilna usporedba načina pružanja usluge na veleprodajnoj i maloprodajnoj razini.</p>	<p>HAKOM je tijekom postupka utvrdio da povećanje potražnje za uslugom DC povezivanje u odnosu na ostale usluge visokokvalitetnog pristupa dovodi do nemogućnosti pravedne nadoknade stvarnih troškova HT-a što nikako nije u skladu s regulatornom obvezom troškovne usmjerenosti veleprodajnih cijena i što može dovesti do poremećaja na tržištu. Međutim, HAKOM je upravo radi zaštite tržišnog natjecanja i omogućavanja ekonomske replikacije maloprodajnih usluga HT-a putem odgovarajućih veleprodajnih usluga naložio HT-u definirati uvjete korištenja za novu veleprodajnu uslugu koja će omogućiti tehničku i ekonomsku replikaciju navedenih maloprodajnih usluga u točki IV. Odluke. Ta odredba bi trebala omogućiti svim operatorima korisnicima mogućnost ekonomske replikacije HT-ove maloprodajne usluge koju će HT eventualno ponovno uvesti.</p>
6.	Pro-Ping d.o.o.	<p>Pro-Ping izražava žaljenje što je HAKOM odlučio ulaziti u regulaciju usluga koje je HT dogovarao na komercijalnoj osnovi i što je donesen zaključak da je navedena usluga prejeftina, iako je dogovarana godinama prije i HT nije imao problema sa definiranom cijenom. Pro-ping ponavlja da već preko godinu dana nisu u mogućnosti povećati kapacitete po pojedinim linkovima niti dobiti nove, a sada je i korištenje cijele ponude zabranjeno, što smatra direktnim udarom na tržište alternativnih operatora i iskorištavanje tržišnog monopola.</p> <p>Smatraju da su im preostale dvije opcije djelovanja: 1. Izgradnja vlastite agregacijske mreže (a. Minimalno godina/dvije za izgradnju mreže, b. Investicija od nekoliko miliona eura i c. stotine tisuća eura godišnje najma HT-</p>	<p>HAKOM je tijekom postupka utvrdio da povećanje potražnje za uslugom DC povezivanje u odnosu na ostale usluge visokokvalitetnog pristupa dovodi do nemogućnosti pravedne nadoknade stvarnih troškova HT-a što nikako nije u skladu s regulatornom obvezom troškovne usmjerenosti veleprodajnih cijena i što može dovesti do poremećaja na tržištu. Međutim, HAKOM je upravo radi zaštite tržišnog natjecanja i omogućavanja ekonomske replikacije maloprodajnih usluga HT-a putem odgovarajućih veleprodajnih usluga naložio HT-u definirati uvjete korištenja za novu veleprodajnu uslugu koja će omogućiti tehničku i ekonomsku replikaciju navedenih maloprodajnih usluga u točki IV. Odluke. Ta odredba bi trebala omogućiti svim operatorima korisnicima mogućnost</p>

		<p><i>u za korištenje DTK mreže) i 2. Korištenje standardne usluge veleprodajnog visokokvalitetnog pristupa (a. Cijene višestruko više od sadašnjih i b. Nije rađen obračun korištenja na 95% propusnost, jer su stvarne potrebe korištenja vodova znatno niže od povremenih vrhova korištenja).</i></p> <p>Odabirom bilo koje od ove dvije opcije Pro-ping će biti prisiljen značajno podići cijenu krajnjim korisnicima što je direktna posljedica odluke HAKOM-a. Ponavljaju da je HT i dalje jedini operator sa potpunim pokrivanjem cijele RH i na mnogim mjestima nema alternative. Zbog toga smatraju da cijena agregacijske mreže za operatore mora biti realna i komercijalna s ciljem razvoja telekomunikacijskog tržišta u RH i u vidu opstanka alternativnih operatora koji su svojim trudom i zalaganjem radili na razvoju, prije svega, ruralnih krajeva Hrvatske.</p>	<p>ekonomske replikacije HT-ove maloprodajne usluge koju će HT eventualno ponovno uvesti.</p> <p>S druge strane Pro-Ping, kao i svi drugi operatori imaju mogućnost koristiti druge veleprodajne usluge HT-a, a HT i dalje može definirati nove veleprodajne usluge po uvjetima koji su isti ili usporedivi uvjetima koji su se pružali na komercijalnoj osnovi, međutim sve takve veleprodajne usluge kao i njihovi uvjeti korištenja moraju biti javno i transparentno objavljeni u Standardnoj ponudi te dostupni svim operatorima na nediskriminirajućoj osnovi. Ono što je zasigurno dovelo do značajnog povećanja potražnje za uslugom DC povezivanje je činjenica da su uvjeti korištenja te usluge postali javno dostupni u Standardnoj ponudi te saznanje da uvjeti korištenja omogućuju korištenje i za svrhe za koje se inače koriste druge, značajno skuplje veleprodajne usluge. Što se tiče cijena veleprodajnih usluga visokokvalitetnog pristupa one su troškovno usmjerene što znači da HT ne smije definirati cijene koje su više od stvarnog troška, dok je slobodan definirati i niže cijene. Međutim, HT ne smije definirati niže cijene samo za pojedine operatore korisnike, odnosno ne smije ponuditi neke veleprodajne usluge samo pojedinim operatorima jer bi time kršio regulatornu obvezu transparentnosti i nediskriminacije.</p> <p>Operatori korisnici moraju razmotriti koja je opcija najbolja za njih, dakle ili će dio infrastrukture iznajmljivati na veleprodajnoj razini ili će graditi vlastitu infrastrukturu.</p>
7.	Terrakom d.o.o.	<p>Terrakom izražava žaljenje da je HAKOM donio odluku kojom se ukida usluga Data centar povezivanje, a da prije toga nije omogućio ostalim operatorima korištenje usluga veleprodajnog visokokvalitetnog pristupa po realnim cijenama s kojima bi alternativni operatori mogli ponuditi uslugu pristupa internetu ili za povezivanje vlastitih udaljenih lokacija prema donekle tržišnim cijenama, a imajući u vidu da su cijene ostalih usluga iz Standardne ponude za uslugu veleprodajnog visokokvalitetnog pristupa enormno visoke s destruktivnim utjecajem na razvoj mreže alternativnih operatora.</p> <p>Nadalje, pozdravlja odluku u dijelu koji se odnosi na Hybrid Cloud uslugu i omogućavanje tehničke i ekonomske replikacije te usluge operatorima korisnicima dodatno naglašava budući da su Uvjeti korištenja sastavni dio svakog ugovora prije donošenja ovakve odluke ne bi smjelo ostati dvojbenih pitanja koja bi HT-u omogućila tumačenje Uvjeta korištenja na svoj način, odnosno način koji HT-u jednostrano odgovara</p> <p>Terrakom dostavlja komentare vezano za točku III. odluke na način da je potrebno proširiti navedenu točku na sljedeći način:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vodovi su u uporabi i ne mogu se raskinuti jednostrano od strane HT-a sve dok ih operator korisnik ne otkáže 	<p>HAKOM je tijekom postupka utvrdio da povećanje potražnje za uslugom DC povezivanje u odnosu na ostale usluge visokokvalitetnog pristupa dovodi do nemogućnosti pravedne nadoknade stvarnih troškova HT-a što nikako nije u skladu s regulatornom obvezom troškovne usmjerenosti veleprodajnih cijena i što može dovesti do poremećaja na tržištu. Međutim, HAKOM je upravo radi zaštite tržišnog natjecanja i omogućavanja ekonomske replikacije maloprodajnih usluga HT-a putem odgovarajućih veleprodajnih usluga naložio HT-u definirati uvjete korištenja za novu veleprodajnu uslugu koja će omogućiti tehničku i ekonomsku replikaciju navedenih maloprodajnih usluga u točki IV. Odluke. Ta odredba bi trebala omogućiti svim operatorima korisnicima mogućnost ekonomske replikacije HT-ove maloprodajne usluge koju će HT eventualno ponovno uvesti. HAKOM napominje da su cijene veleprodajnih usluga visokokvalitetnog pristupa određene kao troškovno usmjerene cijene, a na operatorima korisnicima je da procijene koja je najbolja opcija za njih, odnosno da li da grade vlastitu infrastrukturu ili im je bolje iznajmiti infrastrukturu na veleprodajnoj razini. Međutim, HAKOM ne može, i to nije u skladu s regulatornim načelom troškovne usmjerenosti cijena, nametati HT-u cijene koje su niže od stvarnih troškova, a kako bi zaštitio poslovanje „malih“ alternativnih operatora. HAKOM ističe da je Terrakom kontradiktoran kada govori <i>da su cijene ostalih usluga iz Standardne ponude za uslugu veleprodajnog visokokvalitetnog pristupa</i></p>

		<ul style="list-style-type: none"> • Omogućeno je preseljenje voda na drugu lokaciju prema zahtjevu operatora korisnika bez naplate • Naplata spajanja završnog dijela zaključnog segmenta mreže je zabranjena • Odlukom HAKOM-a UP/I-344-01/21-05/03 od 29. prosinca 2022. isključena je usluga DC povezivanje od primjene novih jednokratnih naknada za usluge visokokvalitetnog pristupa te cijene iz odluke HAKOM-a s primjenom od 01. kolovoza 2021. godine, (KLASA: UP/I-344-01/20- 05/04; URBROJ 376-05-1-21-53) ostaju na snazi sve do deaktivacije voda od strane operatora korisnika. 	<p><i>enormno visoke s destruktivnim utjecajem na razvoj mreže alternativnih operatora, jer ako je slučaj da su regulirane veleprodajne cijene enormno visoke, onda bi Terrakom zasigurno po značajno nižim troškovima mogao izgraditi vlastite vodove.</i></p> <p>Ne prihvaća se Vidi odgovor na komentar 1.</p>
8.	A1 Hrvatska d.o.o.	<p>A1 smatra da je III. točka izreke odluke diskriminatorna u odnosu na operatore koji nisu ugovorili s HT-om veleprodajnu uslugu Data Centar povezivanje te je treba izmijeniti na način da se odredi primjereni rok u kojem svi postojeći ugovori za predmetnu uslugu koja se ukida trebaju biti migrirani na odgovarajuću zamjensku uslugu. U suprotnom će operatori koji koriste navedenu veleprodajnu uslugu biti u neopravdanoj prednosti u odnosu na ostale operatore koji identičnu uslugu moraju ugovarati s HT-om po značajno nepovoljnijim uvjetima, a što je u slučaju A1 već potvrđeno i u praksi s obzirom da je A1 onemogućeno ugovaranje Data centar usluge, iako je zahtjev podnesen prije donošenja privremenog rješenja HAKOM-a od 21. listopada 2022. (KLASA: UP/I-344-01/22-03/05, URBROJ: 376-05-01-22-01). Naime, privremenim rješenjem HAKOM-a onemogućeno je daljnje ugovaranje veleprodajne usluge Data Centar povezivanje prvenstveno kako bi HAKOM utvrdio može li HT, u slučaju nastavka pružanja predmetne usluge, nadoknaditi sve pripadajuće troškove s obzirom na značajno povećanje potražnje za istom. Kako je u međuvremenu HAKOM očito zaključio da HT nije u mogućnosti nadoknaditi pripadajuće troškove kod pružanja veleprodajne usluge Data Centar povezivanje te stoga ovom odlukom predlaže ukidanje iste, smatramo da nije opravdano zadržati postojeće ugovore na snazi s obzirom da se isti konzumiraju po cijenama koje nisu u skladu s obvezom troškovne usmjerenosti. Ako je HAKOM zaista utvrdio da je predmetnu uslugu potrebno ukinuti jer po postojećim cijenama HT nije u mogućnosti nadoknaditi pripadajuće troškove, onda ne postoji nikakvo opravdanje za zadržavanjem postojećih ugovora na snazi jer bi isto zapravo značilo da HAKOM svjesno dopušta određenim "povlaštenim" operatorima korištenje veleprodajnih usluga koje nisu dostupne drugim operatorima, a istovremeno ne omogućuje ni HT-u nadoknadu svih troškova koji nastaju kod pružanja predmetne</p>	Vidi odgovor na komentar 1.

veleprodajne usluge. Ovakva odluka suprotna je načelu troškovne usmjerenosti, ali i načelima iz članka 7. Zakona o elektroničkim komunikacijama, osobito stavka 5., točke a) i b) kojima je propisano da HAKOM radi ostvarivanja regulatornih ciljeva promiče regulatornu predvidljivost osiguravajući dosljedan regulatorni pristup tijekom odgovarajućeg razdoblja preispitivanja te sprječava diskriminaciju u postupanju prema operatorima elektroničkih komunikacijskih mreža i usluga u sličnim okolnostima.

Iako se odlukom jasno ne navodi koja je točno sudbina postojećih maloprodajnih ugovora koje HT ima sklopljene za predmetne Hybrid Cloud usluge, A1 smatra kako je slično kao za veleprodajne ugovore, potrebno odrediti da se isti u određenom roku moraju migrirati na maloprodajne usluge za koje postoji mogućnost tehničke i ekonomske replikacije, pogotovo u situaciji ako HT u skorom roku neće definirati uvjete korištenja za novu veleprodajnu uslugu sukladno ovoj točki izreke odluke. Iako ova točka izreke odluke ne dozvoljava HT-u ponovno pružanje maloprodajnih Hybrid Cloud usluga prije definiranja uvjeta korištenja za novu veleprodajnu uslugu, ista ni na koji način ne potiče HT da u nekom brzom roku definira navedene uvjete s obzirom da do donošenja istih HT ne mora ništa poduzimati po pitanju postojećih maloprodajnih ugovora. S druge strane, bez novih veleprodajnih uvjeta, operatori korisnici koji trenutno ne koriste uslugu Data Centar povezivanje nemaju mogućnost replicirati predmetne maloprodajne ponude HT-a te su na taj način u nepovoljnijem položaju u odnosu na maloprodajni dio HT-a. Slijedom navedenog, u slučaju zadržavanja postojećih ugovora za maloprodajne Hybrid Cloud usluge, kao i veleprodajnih ugovora za uslugu Data Centar povezivanje, maloprodajni dio HT-a i operatori korisnici veleprodajne usluge Data Centar povezivanje ostvarivali bi neopravdanu prednost na tržištu u odnosu na sve ostale operatore te bi zapravo uživali povlašteni položaj korištenja usluga koje se pružaju po cijenama koje ostali operatori ni na koji način ne mogu replicirati. Stoga je nužno izmijeniti predmetnu točku izreke odluke na način da se odredi krajnji rok za definiranje uvjeta korištenja za novu veleprodajnu uslugu u slučaju da HT želi zadržati na snazi postojeće maloprodajne ugovore za Hybrid Cloud usluge, odnosno u slučaju da HT ne definira nove uvjete do definiranog roka, postojeći maloprodajni ugovori moraju biti migrirani na odgovarajuće maloprodajne usluge koje drugi operatori mogu replicirati.